

Aan de orde is de behandeling van het voorstel van wet van mevrouw Ginjaar-Maas tot het geven van een hechte wettelijke basis aan de MO-opleidingen (Wet op de MO-opleidingen) (16 435).

De Voorzitter: Ik heet de initiatiefneemster, het lid van de Tweede Kamer mevrouw Ginjaar, hier gaarne welkom.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer Oskamp (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De leden van de fractie van D'66 hebben mij gevraagd, hen te verontschuldigen tegenover de initiatiefneemster. Het zal haar bekend zijn dat de woensdagvergaderingen voor de leden van deze Kamer niet altijd even eenvoudig zijn bij te wonen, omdat wij nu eenmaal amateurpolitici zijn voor één dag in de week. Ook de heer Van Waterschoot van de PPR heeft mij gevraagd hem te verontschuldigen.

Van de kant van de VVD is altijd veel meer dan van onze zijde de nadruk gelegd op de nuttige functie van de MO-opleidingen binnen de scala van opleidingsinstituten voor onderwijsgeevenden. Onzerzijds lag het accent de laatste jaren vooral op de vernieuwende invloed die kan en moet uitgaan, in het bijzonder in de tweede- en derdegraadssector, van de nieuwe lerarenopleidingen, de NLO's. Dit is soms verkeerd uitgelegd, als een aanval van ons op de MO-opleidingen of zelfs als aanloopje tot ontheffing ervan. De woorden die de heer Konings ter overzijde heeft gesproken naar aanleiding van het onderhavige wetsontwerp zullen iedere twijfel over de opvattingen van de Partij van de Arbeid betreffende de MO-opleidingen hebben weggenomen. Wij vragen ons echter af, zeker nu het wetsontwerp Twee-fasenstructuur is aanvaard, of er nog plaats is voor full-time MO-B-opleidingen. Het komt ons voor dat de universiteiten ruimschoots kunnen voldoen aan de behoefte in de eerste-graadssector.

In het algemeen ben ik overigens van mening dat wij ons in het kader van de nieuwe wet op het hoger beroepsonderwijs ernstig moeten bedenken over de vraag van de uniformiteit of gevarieerdheid van de opleidingen tot onderwijsgeevende. Dan zal ook evaluatie moeten plaatsvinden van de NLO's, de MO-opleidingen en de universitaire lerarenopleidingen. Onze indruk is dat zij inhoudelijk en qua op-

zet nogal verschillen. Bij de evaluatie zullen ook de ervaringen moeten worden beoordeeld die nu worden opgedaan met de opleiding tot een dubbele bevoegdheid. Wij moeten voor alles voorkomen dat de diploma's van verschillende opleidingen verschillend worden gewaardeerd.

Al in het eindverslag hebben wij de initiatiefneemster duidelijk gemaakt dat wij ernstige bedenkingen tegen het onderhavige wetsontwerp hebben. Wij gaven de voorkeur eraan dat de MO-opleidingen in artikel 75 van de Wet op het voortgezet onderwijs waren gebleven. De door mevrouw Ginjaar voorgestelde regeling bevordert de overzichtelijkheid van en de samenhang binnen onze onderwijswetgeving bepaald niet.

Ik mag er overigens aan toevoegen dat het inmiddels ingetrokken voorstel, één en ander te regelen via de Experimentenwet ook niet erg fraai was. Laten wij maar hopen dat de Regering haast zal maken met de nieuwe Wet op het Hoger Beroepsonderwijs.

De bezwaren van mijn fractie die ik hiervoor heb verwoord, leiden ertoe dat wij geen behoefte hebben aan de door de initiatiefneemster voorgestelde regeling voor de MO-opleidingen. Onze inhoudelijke bezwaren gaan echter verder. In artikel 3.2 heeft mevrouw Ginjaar gekozen voor de formulering van de Experimentenwet. Daarmee heeft zij de verzuiling binnen de MO-opleidingen gehaald. Door het amendement-Van Baars/Deetman is dat bovendien nog erger geworden. Stond er eerst nog dat de Minister 'waar mogelijk' zorg draagt voor een evenwichtig geheel van opleidingen, na het amendement is de beperking 'waar mogelijk' verdwenen.

Het is naar onze mening een slechte zaak dat met dit ontwerp de verzuiling haar intrede doet in de volwasseneducatie. Wij zijn in het algemeen niet zo gelukkig met de verzuiling van ons onderwijs, hoewel wij uiteraard niemand het recht zullen ontzeggen te ijveren voor bijzonder onderwijs. Het gaat ons echter nogal ver als wij nu bij de volwasseneducatie ook al in richtingen moeten gaan denken. Zeker in een tijd waarin wij moeten woekeren met de beschikbare middelen, is het zaak, zo efficiënt mogelijk te werken en zo min mogelijk te versnipperen.

Naar mijn overtuiging zou het een goede zaak zijn ernaar te streven, iedere vorm van – althans verdere – verzuiling te weren uit ons onderwijsbestel, waar het het onderwijs aan boven-18-jarigen betreft. Wij hadden in dit streven de VVD eerder naast dan tegen-

over ons verwacht. Wie enigszins de 'discussies' – om een vriendelijk woord te gebruiken – heeft gevolgd over de vlekkenplannen voor de nieuwe pedagogische academies en de opleidingen-MHNO-MSPPO weet dat dit het onderwijs bepaald niet ten goede komt. Ook de initiatiefneemster kent die situatie.

Gelukkig zijn er ook positieve ontwikkelingen. Daarbij denk ik aan de bekostigingsregeling voor de schoolbegeleidingsdiensten, die prioriteit geeft aan samenwerkingsdiensten. Dat bewijst overigens ook dat de overheid de samenwerking kan stimuleren.

Het onderhavige wetsontwerp doet naar onze mening het tegengestelde. Daarom zullen mijn fractie en die van de PPR het dan ook niet steunen. De fractie van D'66 is – ik zei het al – tot haar spijt verhinderd.

□

De heer Van Boven (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het wetsvoorstel 16 435 wordt – anders dan door de geachte afgevaardigde, de heer Oskamp – door mijn fractie met grote instemming begroet en mijn bijdrage tot de openbare behandeling ervan kan dan ook betrekkelijk kort zijn. Toch zult u mij, mijnheer de Voorzitter, wel willen toestaan in deze maiden-speech – die vermoedelijk tevens mijn zwanezang in dit Huis zal zijn, nu zoveel excellentere personen dan ikzelf gereed staan om, na de ontbinding van deze Kamer, hier hun intrede te doen – nog enkele opmerkingen rondom dit wetsontwerp te maken.

Grote delen van de onderwijswereld – en dan doel ik vooral op de werkers in het veld, waartoe ikzelf het, soms twijfelachtige, genoegen heb te behoren – leven al jaren in voortdurende onzekerheid over hetgeen beleidsbepalende ambtenaren, pedagogen en politici of nog erger: politieke pedagogen middels een reeks van nota's en wetsontwerpen die structuur en inhoud van het onderwijs willen veranderen, in de zin hebben om over dat onderwijsveld uit te storten.

Ten aanzien van het wetenschappelijk onderwijs is thans in grote mate klaarheid geschapen. Ten aanzien van het kleuter- en lager onderwijs zal dit in de naaste toekomst vermoedelijk het geval zijn. Maar dit vergroot slechts de onzekerheid in alle onderwijsvormen daartussenin. Terwijl enerzijds de selectienormen in het toekomstige basisonderwijs zullen verdwijnen – en over de juistheid daarvan hebben wij onze twijfels – zullen zij in het wetenschappelijk onderwijs scher-

Van Boven

per worden. Het algemeen voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs zullen zich naar beide zijden aan moeten passen. Echter: duidelijkheid over de wijze waarop dat moet gebeuren is nog ver te zoeken.

Mijnheer de Voorzitter, veroorlooft u mij een hartekreet: contourennota's het zogenaamde OPVO, een examennota en bij voorbeeld een twijfelachtig voorstel tot wijziging van de Wet op het Voortgezet Onderwijs om ongedeeld VWO tot regel te verheffen markeren de moeizame weg van pogingen tot verandering van het nog slechts 13 jaar bestaande mammoetbestel. Vele onderwijsgeevenden voelen zich daarbij als Odysseus en zijn makkers, die – zwerfend van kust tot kust en telkens weer op de rotsen geworpen – bij ieder vertrek en nieuw opgeworpen plan de verzuchting slaken die verwoord is in Homerus' onsterfelijke epos:

ἔθενδε προτερῶ πλεομεν
ἀκαχημενοὶ ἦθωρ

hetgeen vrij vertaald wil zeggen: en vandaar voeren wij verder, met een bedroefd hart. Zelfs voor de cultuurtaal waarin deze en zoveel andere wijze woorden zijn overgeleverd en waarvan de bestudering vele generaties mede heeft gevormd en verstandelijk gescherpt, bestaat in de waan van deze tijd – vide het wetswijzigingsvoorstel dat ongedeeld VWO beoogt – nauwelijks meer belangstelling. Maar dit ter zijde!

Onzekerheid had ook bezit genomen van de onderwijsgeevenden in het voortgezet onderwijs en met name van hen die verbonden waren aan onze middelbaar-onderwijsopleidingen, toen deze onder het vorige kabinet doemd leken te verdwijnen. Daarmee leek een einde te komen aan een deeltijd-opleidingsvorm, die generaties lang vele docenten een voortreffelijke basis heeft meegegeven voor een succesvolle onderwijscarrière, die de aan hun zorgen toevertrouwde leerlingen in hoge mate ten goede is gekomen.

Nieuwe dagopleidingen, de nieuwe lerarenopleidingen met een wellicht wat eenzijdig accent op de pedagogische en didactische vorming, moesten de plaats van de oude MO-opleidingen innemen. Terzijde wil ik opmerken dat deze opleidingen, ondergebracht in de zogenaamde Experimentenwet Onderwijs, zich nog sterker zullen moeten profileren, willen rector en directoren van scholen voor voortgezet onderwijs de abiturienten ervan met hetzelfde vertrouwen tegemoet treden als zij dit gedaan hebben en nog doen met de in MO-opleidingen geschoolde collegae.

Gelukkig heeft de Tweede Kamer al in 1976 een halt toegeroepen aan de voorgenomen afbouw van de MO-opleidingen en zegde het huidige kabinet reeds in de regeringsverklaring in januari 1978 een beleid ter stimulering en verbetering van de MO-opleidingen toe. Maar een daartoe genomen maatregel, namelijk overbrenging van de bekostiging ervan uit de Overgangswet VVO – artikel 31 – naar de Wet VO – artikel 75 – was naar veler inzicht een nog veel te wankel basis voor het voortbestaan van de MO-opleidingen, ook naar dat van mijn fractie.

Aan de indienst van het onderhavige wetsontwerp komt de eer toe dat zij de kortste weg heeft gekozen naar een stevige wettelijke basis van deze opleidingen. In afwachting van een toekomstige wet op het hoger beroepsonderwijs, waarin zowel de NLO's als de MO-opleidingen hun plaats zullen krijgen wordt, middels het voorliggende ontwerp voor een apart – tijdelijk – MO-wetje, die gewenste stevige basis gegeven die stimulering en versterking mogelijk maakt van deze opleidingen, die naar onze mening in dubbel opzicht van belang zijn en moeten blijven: als lerarenopleiding en als algemeen maatschappelijke volwasseneneducatie.

Ten aanzien van vormgeving en inhoud van het onderwijs zijn zij volop bezig met vernieuwingen zoals dat goed onderwijs betaamt. Goed onderwijs – ik blijf dat herhalen – is immers altijd in beweging, zich aanpassend en vernieuwend, ook zonder onrustbrengende structuurveranderingen. Daarom wijst mijn fractie onderbrenging van de MO-opleidingen onder de Experimentenwet Onderwijs zonder meer af. De MO-opleidingen vernieuwen zich en passen zich aan aan gewijzigde omstandigheden, maar er is geen sprake van nieuwe opleidingen. Het zou, onzes inziens zelfs ridicuul zijn deze gerenommeerde onderwijsvorm onder de Experimentenwet te laten vallen.

Is de VVD-fractie dan niet bezorgd dat de uit dit Wetsontwerp voortvloeiende toepassing van de planprocedure het verzuilde stelsel van volwasseneneducatie onbetaalbaar zal maken? De VVD-fractie maakt zich hoe dan ook zorgen over de betaalbaarheid van onze noodzakelijke onderwijsvoorzieningen en meent dat zij het dan wellicht vi coactus in de toekomst aan kostenverspillende verzuiling een halt zal moeten worden toegeroepen zonder de vrijheid van onderwijs ten principale aan te tasten. Dat is echter op dit moment niet of slechts zeer zijdelings aan de orde en dat zal mijn fractie er dan ook

niet van afhouden haar stem te geven aan dit initiatiefvoorstel waarvan het doel de versteviging van de juridische basis waarop de MO-opleidingen rusten voor mijn fractie prioriteit heeft.

De indienst van dit voorstel heeft het bij de behandeling aan de overzijde zelf ongeveer aldus uitgedrukt: dit initiatiefwetje is een noodwetje, een stukje reparatiewetgeving; het heeft een tijdelijk karakter en verdient bepaald geen schoonheidsprijs'. Dat moge zo zijn, maar mevrouw Ginjaar-Maas verdient zelf wel de erepalm voor haar inspanning en volharding bij haar streven de MO-opleidingen de hun toekomstige plaats in ons onderwijsbestel te verzekeren. Mijn fractie heeft daarvoor grote waardering. Ik wil haar dan ook gaarne, mijnheer de Voorzitter, vanaf deze plaats onze grote erkentelijkheid betuigen en de hoop uitspreken dat zij haar onvermoeide pogen zo straks met succes bekrond moge zien.

□

De heer Oudenhoven (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De belangrijkste reden waarom ik naar aanleiding van het initiatief-wetsontwerp 16435 kort het woord wil voeren, is dat ik mevrouw Ginjaar zou willen complimenteren met haar initiatief. Ik voel er weinig behoefte toe om er lang bij stil te staan of de wettelijke constructie die zij ons voorlegt nu wel of niet een schoonheidsprijs verdient. Van betekenis lijkt mij de vraag, of de bestaande wettelijke regeling via artikel 75, lid 1, van de Wet op het Voortgezet Onderwijs wel een voldoende hechte juridische basis biedt voor de MO-opleidingen. Gelet op de inhoud van artikel 75, lid 1, nl. 'Onze Minister kan cursussen voor bekostiging in aanmerking brengen, indien naar zijn oordeel daaraan behoefte bestaat', moet die vraag ontkennend beantwoord worden.

Ervan uitgaande, dat er geen zinnige reden is om die situatie te laten voortbestaan – integendeel! – en vervolgens ervan uitgaande, dat de onvolkomenheid via een niet te lange procedure zal moeten worden weggenomen, zijn er in principe twee mogelijkheden overwogen, nl. onderbrenging van de MO-opleidingen binnen de experimentenwet of de weg welke mevrouw Ginjaar heeft gevolgd. De argumenten welke zij aanvoert tegen een regeling door middel van de experimentenwet deel ik. Het is tegen de letter en de geest van de experimentenwet, deze te gebruiken voor wettelijk niet of niet voldoende geregelde bestaande situaties in het onderwijs.